

Alle ogen op Qom en Kiev

Zou China al een team hebben gezet op het bestuderen van de Japanse ervaringen aan het eind van de jaren '70 met een al te grote afhankelijkheid van Iranese olieleveranties? De opstand tegen de Shah werd indertijd mede vorm gegeven door een langdurige staking in de olie-industrie, waardoor Japan getroffen werd door het niet kunnen nakomen van de langetermijncontracten door Iran.

Ook werden enkele Japanse bedrijven gesteund door het niet kunnen overdragen van enkele grote 'turn-key' projecten die nagenoeg afgebouwd waren. Na de revolutie in Iran kwamen veel van de projecten

en Europese bedrijven die weinig investeringsruimte hebben onder de nog steeds geldende Iran-(Libië) Sanctiewetgeving (ILSA) van de Verenigde Staten. De groeiende onrust in het land zal de leiders in China toch enig onbehagen bezorgen, omdat de ogenschijnlijke machtsstrijd in de top van het leiderschap van de Iranese Islamitische republiek tussen Rafsanjani en Khamenei en de onrust in de Iranese straten uit kan groeien tot een periode van politieke en economische beroering, die ook de Chinese investeringen kan raken. En daar houdt China niet van.

Beproeving

De Chinese trek in de wereld van olieproducerende landen zal het land onafwendbaar gaan confronteren met de gevolgen van politieke en economische stabiliteit in andere landen. Het zal de Chinese leiders beproeven in hun geloof in de harmonische benadering van de internationale betrekkingen als ook Chinese vitale energiebelangen worden geraakt door de onrust in een olieproducerend land. Is het niet in Iran dan elders. Maar China is niet het enige land, dat getest wordt door de Iranese onrust. In de Europese Unie werd steeds openlijker gespeculeerd op Iranes gas voor de Nabucco-pijpleiding bij het uitblijven van Kaspische Zee-contracten. De hoop op een gematigde uitkomst van de presidentsverkiezingen was groot, omdat de kansen van een

vergelijk in het nucleaire dossier zouden keren. Het vooruitzicht van het wegwerken van dit obstakel voor nauwere economische betrekkingen bracht in gedachten de zo verlangde diversificatie, weg van Russisch gas, dichterbij. De gebeurtenissen in Iran zullen toch op zijn minst de politieke kritiek op Iran doen toenemen en het

Maar de Oekraïne kan of wil het vullen niet betalen en noch Rusland noch Europese bedrijven zullen het aandurven om de grote buffers zelf te vullen in de onzekere omstandigheden waarin Oekraïne zich bevindt. De conclusie voor de EU en China zal weinig geruststellend zijn.

Adem inhouden

Door een samenspel van politieke en economische instabiliteit in cruciale energieproducerende landen is het

Door
Coby van der
Linde

in de vuurlinie te liggen van de Iran-Irak oorlog, waardoor de overdracht van de sleutel en dus ook de finale betaling uitbleef. De schade voor Japan was enorm.

China

De les die toen werd geleerd, heette diversificatie van herkomst van de importen. Japan had na de oliecrisis van 1973/1974 alles op alles gezet in het ontwikkelen van een speciale olierelatie met Iran, in een poging minder afhankelijk te worden van de Arabische olie-exporteurs. Dertig jaar later lijkt China de plaats van Japan over te willen nemen als land met een dergelijke speciale olie- en gasrelatie. Al in 2004 werden miljardencontracten voor investeringen in Iran in ruil voor langetermijn olie- en gasleveranties gesloten. Chinese bedrijven waren graag geziene gasten in Iran, als alternatief voor de Amerikaanse

De onrust in Iran kan uitgroeien tot een periode van politieke en economische beroering, die ook de Chinese investeringen kan raken.

Iranese gas als potentiële bron voor Nabucco weer naar achteren in de tijd schuiven. Het wil maar niet lukken.

Onrust dicht bij huis

De ironie is dat de voorzitter van de Europese Commissie, José Manuel Barroso, nog maar kort geleden de alarmbel luidde over de gasbetrekkingen tussen Rusland en Oekraïne en de grote risico's van een nieuwe gascrisis in de EU als gevolg van deze relatie. Iedere maand is het weer spannend of de rekening kan worden betaald, maar nu blijkt ook het vullen van de buffers problemen op te leveren. Deze worden in de zomer gevuld en in de winter wordt het gas aan de buffers onttrokken voor de Europese klanten, in aanvulling op het gas in de pijpleiding uit Rusland.

mogelijk, dat er in een periode van grote economische neergang krapte aan gas in de EU en er problemen met de olie-import in China kunnen ontstaan. Energie zal bij beide noodgedwongen hoog op de agenda blijven en de komende maanden zal men met ingehouden adem de ontwikkelingen volgen. Onderwijl lijden de Verenigde Staten aan een overschot aan olie en gas en zijn de zorgen van Obama van een andere orde. Alle ogen zijn gericht op Qom (Iran) en Kiev (Oekraïne). ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.